

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

29.06.2022. Nr. 1-5/157

**Valsts policijas
Vidzemes reģiona pārvalde,**
kanc@vidzeme.vp.gov.lv

Zināšanai: **Valsts policijas
Vidzemes reģiona pārvaldes
Gulbenes iecirknis**
kanc.gulbene@vidzeme.vp.gov.lv

Par vizīti Gulbenes īslaicīgās aizturēšanas vietā

2022. gada 20. jūnijā Tiesībsarga biroja Prevencijas daļas vadītāja L. Namniece-Bērziņa un Prevencijas daļas konsultante sociālajos jautājumos V. Sproģe-Saksone bez iepriekšēja brīdinājuma apmeklēja Valsts policijas Vidzemes reģiona pārvaldes Gulbenes iecirkņa īslaicīgās aizturēšanas vietu (turpmāk – ĪAV). Vizītes mērķis bija pārbaudīt 2019. gadā sniegto rekomendāciju izpildi¹. Vizītē tika izmantota arī iepriekš iegūta informācija no ieslodzītajām personām, kuras atrodas brīvības atņemšanas iestādē un kuras ir bijušas ievietotas ĪAV šajā gadā.

Vizītes laikā Tiesībsarga biroja darbiniekus pavadīja Valsts policijas amatpersonas – M. Vaniņš un K. Pridāne.

Ziņojumā ar zaļu krāsu ir iezīmētas 2019. gada 5. aprīļa ziņojumā sniegtās rekomendācijas/ secinājumi. Savukārt, ziņojumā ar šādiem simboliem ir atzīmēts:

- rekomendācija ir izpildīta;
- rekomendācija nav izpildīta;
- rekomendācija ir daļēji izpildīta; jāpievērš uzmanība.

¹ Iepriekš ĪAV apmeklēts 2019. gada 1. aprīlī. Ziņojums par vizītē konstatēto sniegts 2019. gada 5. aprīlī (reģ. ar Nr. 1-5/65). Pieejams: https://www.tiesibsargs.lv/uploads/content/1_5_65_1582109335.pdf

Ziņojumā nav iekļautas tās 2019. gadā sniegtās rekomendācijas², kuru izpildi vizītes dienā nebija iespējams novērtēt dažādu objektīvu iemeslu dēļ, piemēram, ĪAV nebija ievietota neviena persona.

1. Nodrošināt ĪAV atbilstību vides pieejamības prasībām.

[1] Kopš 2019. gada apmeklējuma nav pievērsta uzmanība tam, lai ĪAV telpas pakāpeniski pielāgotu personām ar kustību traucējumiem. Līdz ar to, katrā individuālā gadījumā ir ļoti rūpīgi jāizvērtē, vai personu ar kustību traucējumiem ir pieļaujams ievietot ĪAV.

Ratificējot Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām valsts ir apņēmusies nodrošināt un veicināt to, lai visas personas ar invaliditāti varētu pilnībā īstenot visas cilvēktiesības un pamatbrīvības bez jebkāda veida diskriminācijas invaliditātes dēļ. Valsts t.sk. ir apņēmusies atturēties no jebkādam tādām darbībām vai prakses, kas neatbilst šai konvencijai, un nodrošināt, lai valsts iestādes un institūcijas rīkotos saskaņā ar šo konvenciju. Lai veicinātu vienlīdzību un likvidētu diskrimināciju, dalībvalstīm jāveic visus atbilstošos pasākumus, lai nodrošinātu, ka tiek veikti saprātīgi pielāgojumi.³

Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām 33. panta 2. punktā minēto pārraudzību nodrošina tiesībsargs. Līdz ar to **lūgums sniegt turpmāk minēto informāciju:**

Vai attiecībā uz ĪAV telpām ir apzināts jautājums par nepieciešamajiem vides pieejamības uzlabojumiem un saprātīga pielāgojuma nodrošinājumu? (Atbildot apstiprinoši vai noliedzoši, abos gadījumos sniegt izvērstu atbildi.)

Tāpat 2019. gadā tika saņemta informācija, ka Gulbenes iecirkņa ēka kopumā nav pieejama personām ar kustību traucējumiem un personām, kuras pārvietojas ratiņkrēslā. Plānojot remontdarbus, iespējams, tiks risināts jautājums arī par vides pieejamības nodrošināšanu. **Lūgums arī sniegt informāciju par šī jautājuma virzību.**

2. Nodrošināt ĪAV ar pilnvērtīgai funkciju izpildei nepieciešamo darbinieku skaitu.

[2] Tāpat kā 2019. gadā, Valsts policijas amatpersonas norādīja, ka darba laikā ĪAV parasti ir viena policijas amatpersona. Savukārt nepieciešamības gadījumā ĪAV tiek pieaicināts policijas darbinieks no Gulbenes iecirkņa dežūrdaļas.

Atkārtoti vēršu uzmanību uz to, ka **gadījumos, kad nepieciešama nekavējoša iejaukšanās, ĪAV esošā amatpersona objektīvi nevarēs nekavējoties sniegt nepieciešamo palīdzību, vienlaicīgi sazinoties ar citiem darbiniekiem vai palīdzības dienestiem. Savukārt viena darbinieka aktīva rīcība var radīt draudus viņa drošībai, kā arī sabiedrības drošībai kopumā ieslodzītās personas bēgšanas gadījumā. Tādēļ ir jānodrošina ĪAV ar pilnvērtīgai funkciju izpildei nepieciešamo darbinieku skaitu.**

³ Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām 5. panta trešā daļa.

Vispārējie apstākļi

3. Nodrošināt ĪAV videonovērošanas veikšanas kritēriju atbilstību Noteikumu Nr.153 prasībām. ✗

[3] Aplūkojot izstrādāto veidlapu “Kritēriji VP ĪAV ievietotās personas videonovērošanas uzsākšanai/turpināšanai”, varēja secināt, ka veidlapā uzskaitītie kritēriji vēl aizvien atšķiras no Ministru kabineta 2017.gada 21.marta noteikumu Nr.153 “Kārtība, kādā policija veic novērošanu, izmantojot tehniskos līdzekļus, kā arī šādas novērošanas rezultātā iegūto datu apstrādi” 4. un 5.punktā paredzētajiem. Turklāt, apskatoties aizpildītās veidlapas, varēja secināt, ka diezgan bieži videonovērošana tiek veikta pie kritērija “cits” – pie kritērija, kas pieļauj plašu interpretāciju (turklāt Valsts policijas amatpersona nevarēja paskaidrot, kas ar šo kritēriju ir saprotams).

Ņemot vērā iepriekš minēto, atkārtoti aicinu **pārskatīt veidlapā uzskaitītos kritērijus un strikti definēt gadījumus, kuros ĪAV esošo personu videonovērošana ilgāk par 48 stundām ļauj uzskatīt, ka persona var bēgt, nodarīt kaitējumu sev, darbiniekam, citām personām vai īpašumam.**

4. Nodrošināt minimālu personas atrašanās laiku ĪAV. ✓

[4] Apskatot aizturēto, apcietināto, notiesāto personu reģistrācijas žurnālu par 2022. gadu, varēja secināt, ka lielākā daļa ĪAV ievietoto personu ĪAV telpās uzturējās līdz divām dienām. Ir novēroti arī trīs ieraksti, kad personas atradās ĪAV piecas vai septiņas dienas, bet tādi gadījumi ir retu reizi.

5. Tomēr pastaigu laukumā, kā arī ĪAV kamerās nav ierīkotas darbinieku izsaukšanas pogas. ✗

6. Nodrošināt pastaigu laukumā esošai personai iespēju pievērst amatpersonas uzmanību vai paziņot par steidzamas palīdzības nepieciešamību. ✗

[5] Tiesībsarga biroja darbinieki nemanīja, ka pastaigu laukumā un kamerās būtu uzstādīta signālpogas darbinieka uzmanības pievēršanai.

Atkārtoti norādu, ka **pastaigu laukumā ir jāuzstāda signālpoga, lai personai būtu iespēju pievērst darbinieka uzmanību vai paziņot par steidzamas palīdzības nepieciešamību, kā arī darbinieki varētu savlaicīgi reaģēt uz dažādiem incidentiem (piemēram, vardarbību aizturēto starpā, pašnāvības mēģinājums).** Signālpoga būtu papildus videonovērošanai kā drošības ierīce, ja darbinieks objektīvu iemeslu dēļ ir novērsies no videonovērošanas monitora.

Savukārt saskaņā ar Aizturēto personu turēšanas kārtības likuma 7. panta piektās daļas 4. punktu **kamerā ir jāierīko signālpogu policijas amatpersonas izsaukšanai, ja persona atrodas ārpus policijas amatpersonas redzesloka.** Un personas var atrasties ārpus policijas amatpersonas redzesloka saskaņā ar 2017. gada 21. marta Ministru kabineta noteikumos Nr. 153 “Kārtība, kādā policija veic novērošanu, izmantojot tehniskos līdzekļus, kā arī šādas novērošanas rezultātā iegūto datu apstrādi” noteikto regulējumu attiecībā uz īslaicīgās aizturēšanas vietā ievietoto personu novērošanu.

[6] Papildus 2019. gadā konstatētajam par ĪAV ievietoto personu nodoto un izņemto mantu glabāšanu, šajā vizītē tika iegūta papildu informācija. Proti, **personas nodotās un izņemtās mantas glabājas divās atsevišķās telpās – ne tikai ĪAV telpās, bet arī Gulbenes iecirkņa dežūrdalā metāla skapī. Šobrīd nav saskatāms mērķis un nepieciešamība mantu atsevišķai glabāšanai, jo tādējādi var rasties lieki riski saistībā ar mantu uzglabāšanu. Līdz ar to šāda prakse būtu pārskatāma, nodrošinot, ka mantas tiek glabātas vienuviet.**

Personu ievietošana ĪAV

7. Nodrošināt, ka ĪAV amatpersonas ir informētas par aktuālo normatīvo regulējumu, kas attiecas uz ĪAV darbību.

[7] Sarunā ar Valsts policijas amatpersonām neradās šaubas par viņu informētību par aktuālo normatīvo regulējumu, kas attiecas uz ĪAV darbību. Piemēram, Valsts policijas amatpersona bija informēta, ka 2023. gada 1. janvārī stāsies spēkā grozījumi Aizturēto personu turēšanas kārtības likuma 7. panta ceturtajā daļā⁴, kas paredzēs katram aizturētajam nodrošināt:

- dvieli, ja aizturētajam nav sava dvieļa un tas nepieciešams lietošanai; kā arī
- segu un spilvenu, ja aizturēšanas laiks ietver naktsmieru.

Higiēna

9. Nodrošināt Noteikumu Nr.726 ievērošanu.

[8] Kopumā ĪAV telpas bija tīras. Tomēr **uzmanība ir jāpievērš sanitāro mezglu tīrībai, kuri parasti atstāj iespaidu, ka tie netiek tīrīti.** Vizītes laikā tika saņemta informācija, ka sanitārie mezgli ir grūti tīrāmi tā materiāla dēļ (metālam līdzīgs materiāls) un viss ir atkarīgs, kādus tīrīšanas līdzekļus izsniedz komersants.

Apkopojot iepriekš minēto ziņojumā, turpmāk sniegto rekomendāciju apkopojums:

1. Katrā individuālā gadījumā ir ļoti rūpīgi jāizvērtē, vai personu ar kustību traucējumiem ir pieļaujams ievietot ĪAV. Lūgums sniegt papildus informāciju. (Ziņojuma [1] punkts.)
2. Nodrošināt ĪAV ar pilnvērtīgai funkciju izpildei nepieciešamo darbinieku skaitu. (Ziņojuma [2] punkts.)
3. Nodrošināt ĪAV videonovērošanas veikšanas kritēriju atbilstību 2017. gada 21. marta Ministru kabineta noteikumu Nr. 153 “Kārtība, kādā policija veic novērošanu, izmantojot tehniskos līdzekļus, kā arī šādas novērošanas rezultātā iegūto datu apstrādi” prasībām. (Ziņojuma [3] punkts.)
4. Pastaigu laukumā uzstādīt signālpogu. (Ziņojuma [5] punkts.)

⁴ Aizturēto personu turēšanas kārtības likuma nākotnes redakcija uz 2023. gada 1. janvāri: https://likumi.lv/doc.php?id=%20119371&version_date=01.01.2023#p7 [Skatīta 2022. gada 25. aprīlī]

5. Kamerā ierīkot signālpogu policijas amatpersonas izsaušanai. (Ziņojuma [5] punkts.)
6. Nodrošināt, ka personu nodotās un izņemtās mantas tiek glabātas vienuviet, tādējādi izslēdzot iespējamus riskus, kas var rasties saistībā ar mantu uzglabāšanu divās dažādās vietās. (Ziņojuma [6] punkts.)
7. Pievērst uzmanību sanitāro mezglu tīrībai. (Ziņojuma [8] punkts.)

Aicinu izvērtēt un ievērot sniegtās rekomendācijas, kā arī mēneša laikā informēt par veiktajām vai plānotajām darbībām to īstenošanā. Pateicos par Valsts policijas Gulbenes iecirkņa amatpersonu sniegto informāciju vizītes laikā un sadarbību ar Tiesībsarga biroja darbiniekiem.

Ar cieņu
tiesībsargs

Juris Jansons

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu